

FÖRVALTNINGSUTSKOTTETS BETÄNKANDE 8/2009 rd

Statsrådets redogörelse för genomförandet av integrationslagen

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 7 oktober 2008 statsrådets redogörelse för genomförandet av integrationslagen (SRR 4/2008 rd) till förvaltningsutskottet för beredning.

Utlåtanden

I enlighet med riksdagens beslut har utrikesutskottet, kulturutskottet, social- och hälsovårdsutskottet och arbetslivs- och jämställdhetsutskottet lämnat utlåtanden i ärendet. Utlåtandena (UtUU 11/2008 rd, KuUU 21/2008 rd, ShUU 19/2008 rd, AjUU 24/2008 rd) återges efter betänkandet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- migrations- och Europaminister Astrid Thors
- migrationsdirektör Mervi Virtanen, överdirektör Pentti Visanen och överinspektör Juha-Pekka Suomi, inrikesministeriet
- utredningsman, doktor Pentti Arajärvi, projektet Maahanmuuttajien työllistyminen ja kannustinloukut
- ambassadråd Ilkka Rentola, utrikesministeriet
- lagstiftningsråd Hannu Taipale, konsultativ tjänsteman Juha Majanen och konsultativ tjänsteman Hannele Savioja, finansministeriet
- planerare Mikko Cortés Télles och överinspektör Ulla-Jill Karlsson, undervisningsministeriet

- överinspektör Kai Koivumäki och överinspektör Tiina Oinonen, arbets- och näringsministeriet
- konsultativ tjänsteman Viveca Arrhenius, social- och hälsovårdsministeriet
- barnombudsman Maria Kaisa Aula
- överinspektör Yrsa Nyman, minoritetsombudsmannens byrå
- undervisningsråd Leena Nissilä, Utbildningsstyrelsen
- utvecklingschef Jorma Kuuluvainen, Migrationsverket
- överinspektör Tuomas Portaankorva, skyddspolisen
- chef för utlänningspolisen, överkommissarie Hannu Pietilä, polisinspektionen i Helsingfors
- migrationssakkunnig Jaana Suokonautio, Mellersta Finlands arbets- och näringscentral
- migrationssakkunnig Kalle Myllymäki, Egentliga Finlands arbets- och näringscentral
- lokalchef Marjatta Erharuyi, Helsingfors arbets- och näringsbyrå, invandartjänster
- sekreterare för enheten för invandartjänster Marja-Liisa Laihia, Kyrkostyrelsen
- chef för EU-ärenden Erja Horttanainen, Finlands Kommunförbund
- divisionschef Auli Härkönen, Amiedu
- utbildningsplanerare Ulla Juhanko, Helsingfors stad, utbildningsverket
- chef för invandartjänster Sari Karisto, Helsingfors stad, socialverkets invandrarenhet
- lärare Ilona Kuukka, Itäkeskuksen aikuislukio

- samordnare för invandrarfrågor Börje Mattson, Västra Nylands invandrarbyrå, Raseborgs stad
 - samordnare för invandrarfrågor Satu Kurri, Kouvola stad
 - rektor för grundläggande utbildning Annika Hongisto, Turun normaalikoulu
 - samordnare för multikulturella frågor Hannele Lautiola, Vanda stad
 - ombud för internationella frågor Liisa Follersma, AKAVA rf
 - specialrådgivare Riitta Wärn, Finlands Näringsliv
 - projektchef Anneli Vatula, Mannerheims Barnskyddsförbund ry, Kajanalands distrikt, Kainuun monikulttuurinen toimintakeskus Monika
 - ombudsman Reet Nurmi, Monika-Naiset Liitto ry
 - specialmedarbetare Riitta Sarra, Undervisningssektorns Fackorganisation rf
 - näringspolitisk sakkunnig Pia Björkbacka, Finlands Fackförbunds Centralorganisation FFC rf
 - styrelseledamot Pia Jardi och styrelseledamot Arshe Said, Suomen Islamilainen Neuvosto (SINE) ry
 - specialplanerare Tuija Metso, Finlands föräldraförbund rf
 - styrelseledamot Irina Kapelian och ombudsman Anna Leskinen, Suomen Venäjänkielisten Yhdistysten Liitto ry
 - juridisk ombudsman Outi Tähtinen, Företagarna i Finland rf
 - ordförande Said Aden och sekreterare Sadiyo Dhuubow, Suomen somaliliitto ry
 - planerare Hilka Linderborg, Vanhustyön keskusliitto - Centralförbundet för de gamlas väl ry
 - sakkunnig i kulturell mångfald, kontakttolk Mina Zandkarimi, Finska befolkningsförbundet.
- Dessutom har skriftliga utlåtanden lämnats av
- programdirektör Georg Henrik Wrede, politikprogrammet för barns, ungas och familjers välfärd
 - inrikesministeriet, polisavdelningen
 - inrikesministeriet, gränsbevakningsväsendets stab
 - Joutseno flyktingförläggning
 - Oravais flyktingförläggning
 - Nylands arbets- och näringscentral
 - Vanda arbetskraftsbyrå
 - Samkommunen Helsingfors och Nylands sjukvårdsdistrikt
 - ordförande Zarmina Razai, delegationen för invandring och integration, Helsingfors stad
 - Helsingfors stads kulturcentrum Caisa
 - Villmanstrands stad
 - Närpes stad
 - Punkalaidun kommun
 - Centralhandelskammaren
 - Rådet för yrkeshögskolornas rektorer ARENE rf
 - Ammatillisen Aikuiskoulutuskeskusten Liitto ry
 - Eri kieli- ja kulttuuritaustaisten opettajien liitto EkKOL ry
 - Tjänstemannacentralorganisationen FTFC rf
 - Flyktingrådgivningen rf
 - Rädda Barnen rf
 - Förbundet för Studentföreningar vid Yrkeshögskolorna i Finland
 - Finlands Röda Kors
 - Finlands studentkårers förbund FSS

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

Allmänt

Den första redogörelsen för genomförandet av integrationslagen lämnades till riksdagen i juni 2002 (SRR 5/2002 rd). Riksdagen yttrade sig om redogörelsen i februari 2003 och förutsatte då att

regeringen före utgången av 2005 lämnar förvaltningsutskottet en utredning över finansieringen och fördelningen av kostnaderna för integrationen mellan staten och kommunerna. Regeringen uppmanades komma med en ny redogörelse för genomförandet av integrationslagen 2007. På grund av reformen av migrationsförvaltningen sköts redogörelsen fram till 2008. Genom en annan ändring (972/2007) av integrationslagen sammanfördes ansvaret för invandring och integration till en helhet inom inrikesministeriet bestående av en migrationsavdelning och Migrationsverket under den.

Syftet med integrationslagen (493/1999) är att stödja invandrare i början, framför allt genom åtgärder som hjälper dem att lära sig språket och på så sätt få möjligheter till arbete. Invandrarna ska i princip omfattas av bosättningsbaserad social trygghet. Tjänster och stödåtgärder för dem ordnas inom ramen för basservicen. Utöver basservicen behöver invandrarna särskilda tjänster som i allt väsentligt går ut på språkutbildning och annan utbildning, vägledning och rådgivning. På det lokala planet har kommunerna ett övergripande ansvar och ansvar för att samordna de integrationsfrämjande tjänsterna. Arbetskraftsbyråerna ska ordna arbetskraftstjänster som främjar och stöder integration, inbegripet integrationsutbildning. I kommunernas övergripande ansvar ingår bl.a. en skyldighet att upprätta integrationsprogram som avses i integrationslagen. Arbetskraftsbyråerna har svarat för de individuella integrationsplanerna.

Utskottet anser att redogörelsen är en gedigen utredning om genomförandet av integrationslagen. Redogörelsen lyfter fram problemen med integrationen och för fram flera utvecklingsförslag för att åtgärda dem.

Redogörelsen avslutas med en beskrivning av de ekonomiska konsekvenserna av de 14 utvecklingsförslagen. Förslagen ska ändå genomföras inom ramen för statsbudgeten och rambeslutet från mars 2008. Förvaltningsutskottet instämmer inte i att det inte skulle behövas mer anslag. En konsekvent integrationsstödande politik kräver mer ekonomiska och personella resurser.

Redogörelsen arbetades fram i ett läge där konjunkturen fortfarande var god och sysselsättningen utvecklades positivt. Arbetslösheten var på väg ner och utbudet av arbetskraft avmattades. Men efter redogörelsen har det ekonomiska läget i Finland och i världen försvårats avsevärt. De som söker internationellt skydd har blivit betydligt fler jämfört med 2007. År 2008 kom det 4 530 vuxna asylsökande till Finland. Uppskattningsvis 40 procent av dem får ett positivt beslut. Mottagningen av asylsökande står just nu inför stora utmaningar för att antalet har ökat så kraftigt. Särskilda svårigheter bereder det ökande antalet asylsökande som kommer utan vårdnadshavare. I och för sig fungerar mottagningsystemet väl, men för att ansökningarna ska bli behandlade inom rimlig tid måste mer personella resurser avdelas för ändamålet.

Regeringens politiska diskussioner den 24 februari 2009 utmynnade i ett krav på att inrikesministeriet i vår ska komma med en utredning om asylopolitiken och utifrån den ska behövliga insatser godkännas ännu i år. Inom utgiftsramarna arbetar regeringen också på omdisponeringar i budgetpropositionen för 2010. Utskottet har erfarit att 2 miljoner euro ska gå till behandlingen av invandrings- och asylärenden. Dessutom ingår ett anslag av samma storlek i den första tilläggsbudgeten för 2009. Med dessa medel beräknas det vara möjligt att anställa omkring 30 nya arbetstagare vid Migrationsverket innevarande år och nästa år och höja antalet asylbeslut per månad med 100. Under 2008 kom 4 530 vuxna asylsökande till landet och det kostade 71 miljoner euro att ta emot dem. Kostnaderna innefattar bl.a. förlägningspersonalens löner, utgifter för fastigheter, hälsovård och mat till asylsökandena.

Trots att Migrationsverkets personalresurser har utökats är asylsökandena tvungna att vänta på det första beslutet omkring ett år. För att man ska kunna förkorta behandlingstiden till i genomsnitt 9 månader behövs ytterligare anslag på 2 miljoner för att anställa omkring 30 personer till för handläggning av asylärenden. Om behandlingstiden förkortas med 3 månader minskar kostnaderna för mottagande av asylsökande

med cirka 2,6 miljoner euro. Behandlingstiderna har en avgörande inverkan på kostnaderna för mottagande av asylsökande.

Utöver omdisponeringen i ramarna för statsfinanserna behövs det enligt förvaltningsutskottet ett tilläggsanslag över budgetramen på minst 1 miljon euro per år 2010 och 2011 för att främja invandring och invandrarnas integration.

Oberoende av grunden för invandring föreslås det i redogörelsen att integrationslagen också ska omfatta personer som beräknas stanna i Finland minst ett år (utvecklingsförslag 1). I sådana fall ska till exempel de som flyttar till Finland för att arbeta och deras familjemedlemmar ha rätt till individuella integrationsåtgärder vid inflyttningen.

Utskottet anser det viktigt att alla invandrare oavsett grunden för invandringen får möjlighet att lära sig finska eller svenska och får informationen om det finländska samhället, lagstiftningen och servicesystemet. Det behövs visserligen massiva tilläggsresurser för att ge integrationslagen större räckvidd med beaktande av att det heller inte nu finns tillräckligt med undervisning i finska och svenska att tillgå. För att integrationslagen ska kunna verkställas som ramlag måste det finnas mer stöd och vägledning än vad de regionala myndigheterna har kunnat tillhandahålla.

De andra utskottens utlåtanden

Förvaltningsutskottet instämmer med det som står i utlåtandena från utrikesutskottet, kulturutskottet, social- och hälsovårdsutskottet och arbetslivs- och jämställdhetsutskottet, om inget annat direkt eller indirekt följer av det här betänkandet. Nedan lyfter förvaltningsutskottet dessutom särskilt fram vissa synpunkter som framförs i utlåtandena.

Integrationsprogram, integrationsplaner och integrationsstöd

Integrationsprogram

Enligt 7 a § i lagen om främjande av invandrares integration samt mottagande av asylsökande ska

ett integrationsprogram upprättas för att främja och stödja invandrarnas integration. Programmet ska innehålla en plan för åtgärder, tjänster, samarbete och ansvar som främjar och stöder integration och för hur invandrares behov ska beaktas när andra tjänster och åtgärder i samhället planeras och ordnas. Programmet bör även främja etnisk jämlikhet och goda etniska relationer och förebygga diskriminering.

Det är kommunen som svarar för att programmet utarbetas, verkställs och utvecklas och för att programmets genomförande och verkningar följs upp. Arbetskraftsbyrån och vid behov andra myndigheter ska på initiativ av kommunen delta i utarbetandet och verkställigheten av programmet i fråga om sitt ansvarsområde. Invandrare, frivilligorganisationer, arbetstagar- och arbetsgivarorganisationer och andra aktörer ska höras när programmet utarbetas och verkställs.

När kommuner slås samman uppstår ofta problemet att integrationsprogram i olika kommuner inte lätt går att samordna. Då måste den nya kommunen lägga upp ett helt nytt integrationsprogram och de olika kommunernas önskemål och behov harmoniseras för att resultatet ska bli bra och välfungerande. Det är skäl att bereda sig på en sådan situation i planerna för kommun-sammanslagning och reservera tillräckligt med resurser för genomförandet.

Enligt redogörelsen (utvecklingsförslag 2) ska åtgärder som främjar integrationen planeras i integrationsprogrammen så att de ansvariga myndigheterna har ekonomiska förutsättningar att åta sig att ordna de åtgärder som parterna enats om i integrationsplanerna. Invandrarna bör engageras i utarbetandet av integrationsprogrammen. Det är också viktigt att näringslivets ståndpunkter vägs in.

Utskottet anser att målet bör vara att integrationsprogrammen integreras i den övriga strategiska planeringen i kommunen. På så sätt kan de bättre bidra till att samordna målen för etniska relationer och integration. Dessutom bör kommunerna i sina program hädanefter bättre ta hänsyn till behoven bland barn, unga, makar i hemmet och äldre. Vidare är det påkallat att kommunerna tar med gruppstödet för invandrarföräld-

rar i programmen och planerar genomförandet tillsammans med de här grupperna. Man bör också fundera på om integrationslagen bör föreskriva närmare om de integrationsfrämjande åtgärder som programmen ska innehålla.

Arbets- och näringscentralerna godkänner kommunernas program som dokument till grund för utbetalning av statliga ersättningar. I nuläget har mindre än hälften av kommunerna upprättat ett integrationsprogram och ingått ett avtal med arbets- och näringscentralen om att ta emot flyktingar.

Utskottet ser gärna att kommunernas skyldighet att utarbeta integrationsprogram ytterligare befästs i lagen och att ersättningen till kommunerna för främjande av invandrades integration höjs.

Integrationsplaner

Med stöd av 11 a § i integrationslagen ska invandraren, kommunen och Arbetskraftsbyrån tillsammans göra upp en integrationsplan. Om invandraren inte behöver kommunal socialservice, kan invandraren och Arbetskraftsbyrån göra upp planen tillsammans. Planen ska läggas upp inom två månader och invandraren ska om möjligt anvisas till en integrationsfrämjande och stödjande åtgärd inom en månad efter det att planen gjordes upp. Enligt uppgift från arbets- och näringscentralerna får invandrarna i hela landet normalt ändå vänta 3–5 månader på tillträde till integrationsutbildning efter att planen blivit klar.

Arbetet med integrationsplanerna bör kunna gå fortare och invandrarna ska anvisas till en integrationsfrämjande åtgärd snarast möjligt efter att planen blivit färdig, menar utskottet. För det behövs det lagstiftande åtgärder och mer personella resurser på arbets- och näringsbyråerna och i kommunerna.

Det är angeläget att integrationsplanen läggs upp i samråd med myndigheterna och varje invandrare själv. Den ska i tillämpliga delar vara bindande för myndigheterna och vara realistisk och målinriktad. Då blir den också konkret för invandraren. Det är viktigt att barn och unga som kommit till landet t.ex. i högstadieskoleåldern eller

äldre än så alltid får en individuell integrationsplan som fortlöpande tillförsäkrar dem integrationsfrämjande utbildning och andra tjänster. Den individuella integrationsplanen kan även inbegripa grundstudier och yrkesinriktade studier, gymnasiestudier, utbildning som leder till högskoleexamen, fortbildning och vidareutbildning.

Integrationsstöd

Integrationsstödet är avsett att tillförsäkra invandraren försörjning under den tid då integrationsplanen genomförs. Stödtagaren får bättre möjligheter att söka sig ut i arbetslivet och till vidareutbildning och att klara sig i det finländska samhället. Stödet består av arbetsmarknadsstöd enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa och utkomststöd enligt lagen om utkomststöd.

Sakkunniga har tagit upp frågan om nivån på bidraget till minderåriga asylsökande. Ensamma barn under 16 år som får fullt uppehälle (inkvartering och mat) får 128 euro i stöd per månad. Unga i åldern 16–17 år som bor i enheter för stödboende får 248 euro i stöd per månad och ska med det betala mat, hygienartiklar och kläder.

I stället för stöd i reda pengar bör vi i allt större utsträckning satsa resurser på att erbjuda invandrarna gratis tjänster, omsorg och säkerhet, anser utskottet.

Avsiktsförklaringen för huvudstadsregionen och andra pilotprogram

Syftet med avsiktsförklaringen för huvudstadsregionen är att ta fram ett samlat system för att främja invandrarnas tillträde till utbildning och arbetsmarknad. Enligt avsiktsförklaringen är integrationen en långvarig process där en av de viktigaste faktorerna är att invandraren får arbete. Statens och kommunernas insatser för arbete till invandrarna bör bilda en obruten servicekedja till stöd för den individuella integrations- och sysselsättningsprocessen.

Enligt regeringsprogrammet ska huvudstadsregionen, Åboregionen och andra betydande invandrarområden i samråd med staten och kom-

munerna i regionen lägga upp ett pilotprogram som syftar till att främja invandrarnas integration och sysselsättning. Kommunernas pilotprogram genomförs med ett treårigt program 2009-2011. Riksdagen har beviljat 1 miljon euro 2009 för programmet. Dessutom behövs det ungefär en miljon euro för pilotprojekt både 2010 och 2011.

Utskottet är missnöjt med statens konkreta åtgärder hittills. Det bör noteras att genomförandet av den redan framförhandlade avsiktsförklaringen för huvudstadsregionen ännu inte har börjat på grund av att den statliga finansieringen saknas, fastän kommunerna i området har avdelat anslag i sina budgetar för att förbättra integrationstjänsterna redan i år.

Pilotprogrammen siktar på att ta fram och testa nya, innovativa modeller för att hjälpa invandrare att integreras och få jobb plus att utvärdera tjänsterna och få dem att bättre svara mot behoven i olika grupper av invandrare. Det väsentliga i projekten är att utforma ny praxis men också att nå ut till olika målgrupper som behöver integrationstjänster och att identifiera behoven av stöd för integration, bidra till chanserna att få arbete, motverka utanförskap och öka sammanhållningen i invandratäta bostadsområden.

Utskottet vill se att regeringsprogrammets pilotprogram i kommunerna skyndsamt genomförs.

Myndigheternas ansvar och samarbete

Inrikesministeriet svarar för den allmänna utvecklingen, planeringen, styrningen, uppföljningen och samordningen av integrationsfrämjande och mottagande av asylsökande respektive personer som får tillfälligt skydd och för verkställigheten av hjälp till offer för människohandel. Arbets- och näringsministeriet bär huvudansvaret för att integrationsutbildning ordnas för vuxna invandrare. Utbildningsförvaltningen har hand om den övergripande utvecklingen av invandrarutbildningen, såsom innehållet i utbildningen, grundutbildning och fortbildning för lärare plus läromedel. Arbets- och näringscentralerna ska under ledning och övervak-

ning av inrikesministeriet samordna integrationen på det regionala planet, ordna mottagningen av asylsökande, planera, leda och följa upp mottagningen av personer som får tillfälligt skydd och sköta vissa andra uppgifter som de separat blir tilldelade. Arbets- och näringsbyråerna svarar för att arbetskraftsservice som främjar och stöder invandrares integration samt undervisning i läs- och skrivkunighet och grundläggande utbildning ordnas för invandrare som registrerats som arbetssökande. Kommunerna har det allmänna och samordnande ansvaret för att utveckla, planera och följa upp integrationen av invandrare. De ordnar också integrationsfrämjande och stödjande åtgärder och tjänster.

Utskottet noterar att inrikesministeriet ska samordna olika funktioner men att det inte har någon regional- eller lokalförvaltning för integrationsfrågor. I stället resultatstyr inrikesministeriet arbets- och näringscentralerna via arbets- och näringsministeriet. Integrationen genomförs i allt väsentligt via olika utbildnings-, arbetskrafts-, social- och hälsovårdstjänster och därför är det fortfarande påkallat att arbets- och näringsministeriet, undervisningsministeriet och social- och hälsovårdsministeriet samverkar. Behovet av samordning kommer att vara fortsatt stort.

Inom projektet för att se över regionförvaltningen har det föreslagits att femton närings-, trafik- och miljöcentraler ska inrättas och sex av dem ska ha egna invandringsenheter. Utskottet menar att arbets- och näringscentralernas och länsstyrelsernas nuvarande invandringspolitiska uppgifter bör organiseras så tydligt mellan de nya myndigheterna att den välfungerande samverkan som kommunerna, arbets- och näringscentralerna och arbets- och näringsbyråerna har åstadkommit kan fortsätta utan avbrott. Dagens knappt tilltagna resurser måste stärkas i de kommande invandringsenheterna så att de bättre svarar mot nuläget och behoven på grund av den fortsatt ökande invandringen. Dessutom finns det enligt utskottet skäl att fundera på om de nya närings-, trafik- och miljöcentralerna och deras invandringsenheter bör ledas av ett enda minis-

terium i stället för av två som nu. Uppgiften faller sig naturlig för inrikesministeriet.

Slutligen instämmer förvaltningsutskottet i den ståndpunkt som arbetslivs- och jämställdhetsutskottet framför i sitt utlåtande (AjUU 24/2008 rd). För att utbildnings- och arbetskraftsservicen och vården och omsorgen ska kunna stötta integrationen på bästa sätt behövs det dels större resurser, dels tydligare ansvarsfördelning och sammanhållet samarbete mellan inrikesministeriets, arbets- och näringsministeriets, undervisningsministeriets och social- och hälsovårdsministeriets förvaltningsområden.

Stödet till kommunerna och deras utgifter

Om en kommun har utarbetat eller åtagit sig att utarbeta ett integrationsprogram, ersätter arbetskrafts- och näringscentralen inom ramen för statsbudgeten de kostnader som kommunen får för att den tar emot flyktingar. Den kalkylerade ersättning som kommunerna får för att främja invandrades integration är fortfarande densamma som 1993. Då ändrades statsandelssystemet så att kommunens statsandel fastställdes utifrån kalkylerade faktorer. Men de kalkylerade ersättningarna kan inte längre anses täcka kostnaderna för tjänsteproduktionen, eftersom den allmänna kostnadsnivån har stigit.

Det är för närvarande frivilligt för kommunerna att ta emot flyktingar. Detta är en bidragande orsak till att kvotflyktingar som staten årligen tar emot fortfarande väntar på en plats i en kommun, både i sitt utreseland och på förläggningar i Finland.

När kommunerna reder ut sina möjligheter att ta emot flyktingar blir de tvungna att bedöma om de har resurser att fullgöra alla skyldigheter som relaterar till invandring. Att ta emot flyktingar ställer stora krav på deras servicesystem och den personal som har hand om tjänsterna. Kommunen får årligen i tre års tid 1 900 euro i statlig ersättning per flykting över sju år och 6 223 euro per flykting som är yngre än så. Dessutom kompenseras kommunen för vissa särskilda kostnader, bl.a. kostnader för tolktjänster och stora ut-

gifter för långvarig sjukdom, om personen har behövt vård vid inresan till Finland.

Största delen av social- och hälsovården till invandrarna bekostar kommunerna ändå med sina allmänna statsandelar för social- och hälsovård. Enligt uppgift från kommunerna blir social- och hälsovården för invandrare dyrare än tjänsterna för den övriga befolkningen, t.ex. därför att daghemmen kan bli tvungna att anställa assistenter med invandrarbakgrund och det kan behövas tolkar inom hälsovården i både språkliga och kulturella frågor.

I redogörelsen föreslår regeringen (utvecklingsförslag 10) att fler kommuner ska ta emot flyktingar. Där står också att om statens kalkylerade ersättningar till kommunerna inte ses över i överensstämmelse med kostnadsökningen, blir man tvungen att på nytt överväga politiken för att placera ut flyktingar i kommunerna.

Utskottet anser att de kalkylerade ersättningarna till kommunerna för att ta emot flyktingar måste höjas så att de stämmer överens med dagens kostnadsnivå. Likaså bör den tid som berättigar till ersättningar lämpligen förlängas. Dessutom finns det skäl att undersöka om det behövs en särskild invandrarkoefficient när statsandelsreformen bereds.

Det är absolut nödvändigt att fler kommuner tar emot flyktingar, därför att asylsökande som fått uppehållstillstånd snarast möjligt bör placeras ut i kommunerna och komma igång med sin integration. Dessutom har kommunerna ett stort ansvar för att sysselsätta asylsökande som fått uppehållstillstånd.

Frivilligorganisationers verksamhet

Frivilligorganisationernas verksamhet har stor betydelse för invandrarnas integration. Ofta är det så att inflyttade, i synnerhet flyktingar, nätverk med den övriga befolkningen just via organisationer. Inrikesministeriet har enligt redogörelsen (utvecklingsförslag 8) lovat att i samråd med de övriga ministerierna utreda det nuvarande systemet för finansiering till organisationerna och behovet av att förbättra utbildningen, stödet och handledningen.

Utskottet ser det som viktigt att invandrarorganisationer och organisationer inom idrott, ungdomsverksamhet, kultur och social- och hälsovård och andra frivilligorganisationer uppmantras att samarbeta om till exempel kriterierna för projektfinansiering. Det är också angeläget att ordna olika former av gruppaktiviteter kring t.ex. språk, fritidsintressen, läxor för skolelever, internationella träffar, hjälp med boendet för nykomlingar, läger och utfärder. Lön-tagarnas centralorganisationer kunde spela en viktig roll i samverkan med frivilligorganisationer och företag när integrationsåtgärder planeras.

Största delen av den humanitära invandringen till Finland kommer från muslimska länder, där förvaltningen och servicen ofta är mycket annorlunda än här. Därför är många invandrare vana med helt annorlunda praxis. Det är alltså inte så konstigt att de ofta vänder sig till sin egen etniska eller religiösa grupp för att få hjälp. Det är framför allt religiösa samfund och andra organisationer som tillhandahåller muslimska invandrare detta slag av tjänster. De blir ofta ett andningshål för invandrarna och tillhandahåller tjänster från vaggan till graven.

Betydelsen av språkkunskaper

Allmänt

Invandrare behöver beroende på sin situation mycket varierande tjänster, så de måste få heltäckande information om bl.a. lagstiftningen och servicesystemet hos oss (utvecklingsförslag 12). De viktigaste behoven hos nästan alla invandrare är att orientera sig i den finländska kulturen och att få tillräckliga kunskaper i finska eller svenska för att klara sig i arbetslivet och i vardagen överlag.

Barn och unga

Huvudregeln är att kommunerna finansierar undervisningen i finska eller svenska som andra språk med den normala statsandelen inom ramen för skolundervisningen eller med stödundervisningsresurser. Men undervisningen i finska eller svenska som andra språk varierar i

kommunerna. Uppskattningsvis omkring en fjärdedel av alla invandrarelever i hela landet får inte särskild undervisning i finska eller svenska som andraspråk.

I det invandringspolitiska programmet har undervisningsministeriet föreslagit att undervisningen i finska eller svenska som andra språk ska lagfästas så att alla de invandrarelever som behöver särskild undervisning i finska eller svenska som andra språk får det t.ex. tre timmar i veckan. Om undervisningen blir lagfäst krävs det tilläggsanslag i den årliga budgetpropositionen. Eftersom kommunerna i dagsläget inte har någon lagfäst skyldighet och inte heller tillräckligt med resurser att ordna undervisningen, varierar tillgången till utbildning i olika kommuner och skapar ojämlikhet.

Vuxna

För vuxna invandrare är det av största vikt att få språkkunskaper så att de kan komma in i arbetslivet. När vuxna söker till språkutbildning framhävs deras eget ansvar och deras vilja att sätta sig in i det finländska samhällssystemet.

Språkstudier med anknytning till introduktion i arbetet bör i första hand ligga på arbetsgivarens ansvar. Det är nyttigt att kombinera arbete med språkstudier, för då går integrationsprocessen snabbare och invandraren hittar lättare sin plats i arbetslivet. I fråga om vuxna språkstuderande ska nya innovativa sätt att genomföra språkutbildningen och utveckling av inlärningsmiljön i samråd mellan offentlig, privat och tredje sektor ses som en möjlighet som med fördel bör nyttjas. E-läromedel erbjuder större möjligheter att studera hemma.

Undervisning i modersmålet

I redogörelsen föreslår regeringen (utvecklingsförslag 4) att undervisningen i invandrarbarns modersmål ska säkerställas i förskolan. Utskottet ser det som viktigt med undervisning i modersmålet, för den har konstaterats stärka invandrarbarnens identitet, förbättra deras inlärningsresultat och minska beteendestörningar bland dem. Även om det är frivilligt att ordna och delta, ordnas det ganska mycket sådan undervisning. Årli-

gen får fler än 11 000 elever modersmålsundervisning i ca 50 olika språk.

Arbetskraftspolitisk och frivillig integrationsutbildning

Enligt redogörelsen (utvecklingsförslag 3) är det ett mål att alla i Finland bosatta invandrare som förväntas stanna här i minst ett år och som är i behov av språk- och introduktionsutbildning ska kunna erbjudas utbildning oberoende av orsaken till uppehållstillståndet. En avgift kan påföras deltagarna i utbildningen, om orsaken till invandringen är studier, arbete eller företagsamhet och det med hänsyn till invandrarens ekonomiska situation kan anses vara skäligt. Arbetsgivaren ska i sin tur bidra till finansieringen av sådan språkutbildning som ordnas för dem som flyttar till Finland för att arbeta.

Undervisningen i att läsa och skriva har på senare år ordnats i form av arbetskraftspolitisk utbildning enligt integrationslagen, så det har varit arbets- och näringscentralerna och arbets- och näringsbyråerna som har upphandlat den. Rätt till utbildning har för närvarande alla invandrare som registrerar sig som arbetslösa arbetssökande på arbets- och näringsbyrån och som har rätt till en integrationsplan och tillhörande tjänster.

Utskottet anser det särskilt viktigt att invandrarna får tillträde till integrationsutbildning snarast möjligt efter inresan till landet, så att de inte behöver vänta lika länge som nu. Därför måste arbets- och näringsbyråerna ha tillräckligt med personal som vägleder invandrarna till lämplig utbildning genast i början.

Yrkesutbildning

Yrkesutbildning för vuxna ordnas både som arbetskraftspolitisk och frivillig utbildning. Vuxenutbildning som leder till yrkesinriktade grundexamina ordnas på basis av läroplan eller fristående examen. Yrkesinriktad tilläggsutbildning ordnas vid läroanstalter och som läroavtal. Största delen av utbildningen ordnas som utbildning som förbereder för fristående examina och specialyrkesexamina eller som delar av examina. Läroavtalsutbildningen bör inte heller glö-

mas bort. Trots att den är en krävande utbildningsform har erfarenheterna varit uppmuntrande.

Före en grundläggande yrkesutbildning kan invandrare delta i förberedande utbildning. Den förberedande utbildningen omfattar 20–40 studieveckor och tar mellan ett halvt och ett år. Syftet är att förbättra språkkunskaper, livskompetens och andra färdigheter som invandraren behöver i yrkesstudierna. I den förberedande utbildningen studerar man finska eller svenska och matematiska och sociala ämnen. Samtidigt får man en inblick i olika yrken och yrkesstudier. Undervisningsministeriet anvisar årligen statsbidrag för utveckling av och stöd till yrkesutbildning för invandrare. Utbildningsstyrelsen delar ut bidragen till utbildningsanordnarna utifrån ansökningar. Den här utdelade statsandelen uppgick till 150 000 euro 2006.

Arbete för invandrare och asylsökande

Enligt redogörelsen (utvecklingsförslag 6) har regeringen som mål att minska skillnaden i arbetslöshetsgrad mellan invandrare och hela befolkningen och att halvera den senast 2013. För att invandrarna ska hitta arbete måste utbildningen vara rätt inriktad och få tillräckligt med resurser. Utöver integrationsutbildning behövs det grundläggande och kompletterande yrkesutbildning. Examensmotsvarighet och behörighet måste erkännas.

Utskottet håller med om att näringslivet bör vara involverat i integrationsprocessen, så att arbetslivets krav och individens inlärningsmöjligheter samordnas och introduktionen i arbetslivet går framåt konstruktivt och målinriktat. Många invandrare får ändå arbetsuppgifter på lägre nivå än sin tidigare utbildning, åtminstone i början. För att de ska ha nytta av all sin kompetens behöver de flexibel fortbildning och bättre språkkunskaper.

Förvärvsarbetande måste erbjudas tillräckligt med utbildningsmöjligheter till skäligt pris. Invandrade arbetstagare bör också få undervisning i samhällskunskap och grundläggande språkundervisning redan före anställning. Även läroav-

talsutbildningen har ökat i popularitet bland invandrare. Fler än 1 000 personer med ett främmande språk som modersmål deltog i sådan utbildning 2005. Läroavtalsutbildning har så långt det gått erbjudits både unga och vuxna.

I fråga om examensmotsvarighet påpekar utskottet att det är dyrt för samhället att hålla utbildade invandrare i reserv eller att kräva att de ska avlägga hela sin examen på nytt med motivationen att det inte finns fortbildning att få. Invandrarnas faktiska kompetens bör kunna bedömas mer flexibelt. Trots den snabba konjunktursvängningen mot det sämre kommer behovet av arbetskraft till följd av att befolkningen åldras att öka när ekonomin vänder uppåt igen. Därför måste främjad arbetskraftsinvandring fortfarande ses som en långsiktig, strukturpolitisk fråga som måste få en hållbar lösning.

Invandrarbarn och invandrarunga

I fjol kom det fler än 700 minderåriga asylsökande till landet utan föräldrar och i år ser siffran ut att bli åtminstone lika stor. De flesta minderåriga asylsökande är 16—17 år gamla. De får tjänster på mottagningsenheter för minderåriga tills de fyller 18 år. Efter att de fått uppehållstillstånd försöker man hitta en plats åt dem i en kommun. När de blivit myndiga blir de utan de tjänster som ingår i mottagningssystemet och de erbjuds heller inga andra särskilda stödtjänster. De anses inte omfattas av eftervård inom barnskyddet så som andra unga som bor på anstalt och får eftervård tills de fyller 21.

Eftersom de flesta av de här unga flyktingarna har bott i Finland bara en kort tid, klarar de sig inte på egen hand i det nya samhället och kan inte skaffa sig studieplats eller arbete eller ordna med boende och andra angelägenheter. Många av dem har traumatiserande upplevelser bakom sig, bekymmer över hur det har gått för de anhöriga i hemlandet, bristfällig skolgång och ofullständiga språkkunskaper. En del är analfabeter. Ändå förväntas de bli integrerade och ordentliga medborgare.

Invandrarbarn i läroplikts- och förskoleåldern kan ges undervisning som förbereder för

den grundläggande utbildningen. Den förberedande undervisningen är avsedd för alla barn med invandrarbakgrund som ännu inte har tillräckliga kunskaper i finska eller svenska för att studera i en grupp för grundläggande utbildning. Barn i åldern 6—10 år får minst 450 timmar undervisning och äldre minst 500 timmar. För 2009 finns det 9,5 miljoner euro i statsbudgeten för att förlänga den förberedande undervisningen från ett halvt till ett år.

Utskottet lyfter också fram vikten av förskolepedagogik och fadderfamiljer för språkinläringen och håller med kulturutskottet om att det är angeläget att barn i invandrarfamiljer senast i åldern 3—4 år med om offentlig småbarnsfostern i någon form, antingen inom barndagvård eller öppen daghemsverksamhet. Samtidigt behöver också invandrarelever mer förberedande undervisning i grundskolan. Det är påkallat att förberedande undervisning inför grundläggande utbildning för invandrarbarn och unga ordnas i minst ett läsår och att man försöker minska minimigruppstorleken.

För invandrarbarn och unga bidrar det till skolframgången och integrationen om de får en kamratkrets av barn med olika bakgrund och blir vänner med finländare. Skolan och frivilligorganisationerna bör aktivt arbeta för detta. Utskottet anser det också viktigt att barnen i början av sin språkundervisning och integration blir undervisade i grunderna för det finländska samhället och familje- och barnlagstiftningen. Det är bra att upplysa både barnen och deras föräldrar om mänskliga rättigheter och ge dem grundläggande kunskaper om barns rättigheter och ställning i Finland.

Det behövs fler lärare och annan personal med invandrarbakgrund som ett slags brobyggare mellan hemmet och skolan. Det måste tas fram flexibla ad hoc-lösningar för behörighetskrav och kompetens för lärare med invandrarbakgrund. Kraven på språkkunskaper måste vara fakultativt flexibla särskilt inom den grundläggande utbildningen, där de som har till uppgift att undervisa kategoriskt har förutsatts ha utmärkta kunskaper i finska oavsett vilket ämne de undervisar i.

Utskottet anser att det behövs en egen rikstäckande läroplan för barn och unga som har bristfällig skolbakgrund och som har kommit till Finland i högstadieåldern eller senare. Planen måste också innehålla möjligheter till vidare utbildning. Det är särskilt viktigt för att de unga inte ska marginaliseras längre fram.

Invandrarkvinnor

Kvinnor och därmed små barn hör till de invandrare som ofta stannar hemma och inte nås av integrationsåtgärder. Integrationsproblemen beror ofta på olika kulturella hemförhållanden och familjemodeller. Om maken inte är överens om att hustrun ska delta i språkstudier och andra aktiviteter utanför hemmet, kan det leda till att hustrun ställs utanför det finländska samhället och känner sig främmande när hon ska anlita offentliga tjänster. Detta försvårar språkstudierna, utbildningen och möjligheten att skapa sociala kontakter och kan också betyda att invandrarkvinnor utsätts för familjevåld. Arbetslösheten bland kvinnor är högre än bland invandarmän. Utbildningsbakgrunden kan vara dålig och de är ofta varken läs- eller skrivkunniga. I slutet av 2005 hörde 55 % av de utländska kvinnor som bor i Finland till arbetskraften.

Enligt utskottet bör integrationslagen garantera att invandrarkvinnor blir integrerade och lär sig språk oavsett familjebakgrund och orsak till invandringen. Undervisningen i finska eller svenska och samhällskunskap för invandrarkvinnor som stannat hemma måste ordnas nära bostadsområden så att de kan delta. Det måste också finnas barnomsorg att tillgå. Dessutom behöver särskilda åtgärder sättas in för att stödja integrationen av kvinnor som upplevt våld och av deras barn.

Invandrarkvinnor som inte är med i arbetslivet måste enligt utskottets uppfattning få ett eget separat stödprogram för sin första tid i landet inplanerat i integrationsprogrammen och det måste bli konkret möjligt för dem att delta i stödprogrammet. Dessutom ska integrationsprogrammen under en egen punkt ta upp det våld som invandrarkvinnor utsätts för och hur det kan före-

byggas. Programmet ska innehålla en plan för att göra dem som arbetar bland invandrare införstådda med hur de kan upptäcka våld, sänka tröskeln för att ingripa och hänvisa offren till stöd-tjänster.

Om en vuxen känner sig främmande i samhället kommer han eller hon heller inte att kunna stödja och vägleda sina barn så att de växer upp till samhällsmedlemmar, menar utskottet. Den egentliga integrationen i samhället och kulturen sker i vardagen och i den omedelbara omgivning där invandrarna bor och lever. Det viktiga är då de människor man träffar i vardagen och de sociala nätverken bl.a. på arbetsplatser, i bostadsområden, inom barnomsorg, i skolor och i samband med fritidssysselsättningar. Betydelsen av de här faktorerna bör betonas i integrationsprogram och integrationsplaner.

Åldrande och äldre invandrare

Åldrande och äldre invandrare utgör en mycket heterogen grupp. Det är en grupp som behöver omsorgstjänster i samhället. I slutet av 2008 bodde det i landet totalt 17 743 personer över 55 år med något annat modersmål än finska eller svenska. Brist på sociala nätverk, meningsfull sysselsättning och kontakter med samhället kan passivera människorna och göra dem deprimerade.

De äldrepolitiska strategier som kommunerna ska utforma enligt kvalitetsrekommendationen för vård och tjänster för äldre bör med fördel innehålla ett utvecklingsprogram för särskilda tjänster till äldre invandrare. Programmet ska utgå från att hjälpa de äldre att klara sig på egen hand, ta hänsyn till närservicen och förebygga att de äldre blir isolerade från omvärlden. När tjänsterna planeras är det också bra att komma ihåg att asylsökande som levt under svåra förhållanden i sitt hemland kommer att behöva omsorg och tjänster tidigare än andra i samma åldersgrupp. I sin personalpolitik inom hemvård och äldre-tjänster ska kommunerna också lägga vikt vid att anställa personer med invandrabakgrund, så att äldre invandrades språkliga behov blir tillgodosedda.

Tredje sektorn spelar en viktig roll när det gäller att främja integration av äldre invandrare. Organisationernas rådgivning, språkundervisning, samhällskunskap, aktiviteter och hjälp med översättning, tolkning och kontakter är ytterst viktiga för äldre invandrare. Samtidigt kompletterar de här tjänsterna den offentliga basservicen.

Etniska relationer

Integrationen lyckas inte enbart genom att invandrarna får utbildning, utan olika aktörer och nivåer i det mottagande samhället måste träna sig inför ökad mångfald i samhället. Det behövs aktiva insatser för att få ett positivt resultat i fråga om likabehandling, attitydförändring och lyckad samverkan på det institutionella planet och i människornas vardag.

Utskottet är oroat över att attityderna till invandring och invandrare har skärpts. Invandrare möter ofta dold rasism och etnisk diskriminering i sitt sökande efter jobb eller praktik och på arbetsplatser. Den senaste tidens utveckling har också visat att tröskeln för att uttrycka rasistiska åsikter i Finland har blivit lägre. Bland annat den öppna rasismen på internet har ökat oroväckande. I redogörelsen står det (utvecklingsförslag 4) att interkulturell utbildning, icke-diskriminering och etniska relationer bör inlemmas i de ämnesvisa läroplanerna mer målinriktat och tydligt än i dag.

Integrationen sker på det lokala planet. Ett viktigt förebyggande arbete är att invandrare och övrig befolkning samverkar i bostadsområden, i olika föreningar och inom fritidsaktiviteter. Kultur, idrott och ungdomsarbete är betydelsefulla element i integrationen. Invandrare och infödda finländare kan bli bekanta med varandra och varandras kultur via fritidssysselsättningar. Sådana aktiviteter är särskilt viktiga därför att barn och unga utgör en stor andel av invandrargrupperna. Uppfostran till tolerans och arbetet mot rasism är effektivast just i multinationella aktiviteter för barn och unga.

Utskottet framhåller att flyktingar, framför allt personer som inte är läs- och skrivkunniga,

mödrar i familjer med många barn, ensamföräldrar, offer för tortyr och våld och ungdomar som inte har avgångsbetyg från grundskolan och personer utanför arbetslivet är i behov av effektiverade integrationsåtgärder.

Integrationsprocessen lämnar alltför lite rum för respekt för och acceptans av invandrarnas egen kultur och religion. Invandrare som har samma kultur och religion får en starkt känsla av samhörighet. Religion och kultur är bärande krafter både på det individuella och sociala planet. Religionen har stor betydelse. Även om levnadsförhållandena förändras när invandrarna kommer till ett annat land, behåller de sin religion och den blir ofta ännu viktigare för dem.

Det är angeläget att den grundläggande utbildningen tillförsäkrar invandrare undervisning i den egna religionen enligt religionsfrihetslagen, lagen om grundläggande utbildning och läroplanerna. Religionsundervisning som ingår i läroplikten är inte konfessionell och inbegriper inte religionsutövning. Att fördjupa sig i sin egen religion och dess seder kopplas på så sätt naturligt samman med värdegrunden och traditionerna i det finländska samhället. Det är viktigt att invandrarna hittar ett sätt att hålla uppe och utöva sitt eget språk, sin kultur och sin religion inom de ramar som vår lagstiftning tillåter. Det är en krävande uppgift att ordna undervisning i elevernas egen religion i de skolor där eleverna representerar flera olika religioner. Ett problem är att det råder brist på behöriga lärare.

Invandrarna har vanligen hög arbetsmotivation när de kommer till Finland. Bra vägledning och rådgivning genast i början och en snabb start på finskundervisningen enligt nykomlingens nivå är vägen till integration och möjligheter att få jobb. Det är av yttersta vikt att bygga upp och värna goda etniska relationer, inte minst under en ekonomisk kris då ytterlighetsrörelser gör sig påminda och utnyttjar den betryckta stämning som uppstår på grund av den ekonomiska osäkerheten. Erfarenheterna i andra europeiska länder visar redan mycket tydligt att om man låter de etniska relationerna försämrats för att driva på kortsiktiga politiska mål, blir konsekvenserna

för hela samhället enbart negativa och det är ytterst svårt att återuppbygga relationerna.

Redogörelsen tar upp samarbetet främst med frivilligorganisationer och företag i planeringen av integrationsåtgärder. Utskottet påpekar att också löntagarorganisationerna med fördel bör involveras, eftersom de spelar en mycket viktig roll för den konkreta integrationen på arbetsplatserna. Regeringen uppger (utvecklingsförslag 13) att en tjänstemannaarbetsgrupp på hög nivå ska inrättas för att samordna åtgärderna för integration och goda etniska relationer, beredningen av verksamhets- och ekonomiplanerna och budgeten och resultatstyrningen av myndigheterna under ministerierna och regionalförvaltningen.

Insatser mot utslagning

Att förebygga utslagning och ingripa i utvecklingen mot utslagning kräver ett sektorsövergripande och multidisciplinärt samarbete (utvecklingsförslag 5). En avgörande roll i sammanhanget spelar såväl invandrarorganisationer som andra frivilligorganisationer och samarbetet mellan myndigheter och organisationer. Regeringen föreslår (utvecklingsförslag 11) fler åtgärder för att bearbeta attityderna och informera om icke-diskriminering överallt i vårt samhälle, särskilt på daghem och läroanstalter, i lärarutbildningen, på arbetsplatser och bland medieansvariga. Substansen i integration och etniska relationer måste införlivas i utbildningen av de viktigaste yrkeskategorierna, inte minst av lärare och personal inom social- och hälsovården (utvecklingsförslag 14). Dessutom är det påkallat att försöka rekrytera personal med invandrabakgrund i offentlig sektor (utvecklingsförslag 9).

Utskottet anser att arbetet mot och ingripandet i utanförskap bland invandrare kräver ett samhällsövergripande, tväradministrativt, multidisciplinärt och tvärsektoriellt samarbete. Redogörelsen tar upp barn, unga, kvinnor och analfabeter som specialgrupper. De behöver stöd och hjälp på olika sätt för att klara sig. Utskottet framhåller att inflyttade unga analfabeter utan grundläggande utbildning är en grupp som löper

stor risk att marginaliseras. De måste få individuella utbildningsplaner för att lära sig läsa och skriva för att kunna avlägga grundskolans lärokurs och söka till yrkesutbildning.

Enligt sakkunniga är planeringen av bostadsområdena den viktigaste strukturella faktorn då det gäller att förebygga utslagning. Man måste förhindra att det skapas bostadsområden dit såväl invandrabefolkning som ekonomisk och social misär koncentreras. Stadsdelen Varissuo i Åbo har för tillfället den relativt sett största andelen invånare med främmande modersmål. De utgjorde ungefär 33 procent i juli 2008, dvs. ca 3 000 personer av totalt 9 000 i stadsdelen. Av invånarna med främmande modersmål där är ca 33 procent under 18 år gamla.

Utskottet omfattar social- och hälsovårdsutskottets syn i utlåtandet ShUU 19/2008 rd att följderna av att invandrare har marginaliserats har gett negativt utslag sätt i olika europeiska länder. Arbetslöshet, fattigdom och annan utsatthet har koncentrerats till samma bostadsområden och därmed har integrationen försvårats. Om man inte vidtar tillräckliga åtgärder i syfte att förebygga utslagning, kan en liknande utveckling förutspås också hos oss.

Förvaltningsutskottet menar att det går att undvika alltför täta invandrarkoncentrationer genom lämplig spridning av hyresbostäder. Kommuner och allmännyttiga bostadsägare bör få stöd genom statliga lån för att köpa in fler ägarbostäder och hyra ut dem till invandrare. På så sätt kan man undvika att invandrarna koncentreras till områden där de flesta bostäderna är hyresbostäder och försöka motverka risken för ökande segregation i de här bostadsområdena, särskilt i de stora städerna, både mellan och inom olika bostadsområden.

Information och rådgivning

Invandrarna behöver information och rådgivning, inte bara i frågor som gäller integration och tjänster, utan också i frågor som gäller andra rättigheter, skyldigheter och samhället. Det är en viktig uppgift att ta fram informationsmaterial på lättfattligt språk och på invandrarnas moders-

mål, att använda rätt informationskanaler och med andra medel förbättra möjligheterna för invandrarna att bli delaktiga och få delta. Enligt redogörelsen (utvecklingsförslag 7) ska inrikesministeriet, regionalförvaltningen och Finlands Kommunförbund tillsammans ta fram handlednings- och rådgivningstjänster som kan användas av myndigheter, arbetsgivare, organisationer och invandrare.

Utskottet menar att olika förvaltningsområden och tjänsteproducenter bör ta fram mer lättfattligt material för invandrare. Det vore också bra att översätta materialet till de viktigaste invandrar språken. Utom att ta fram broschyrer bör man noga planera distributionen och försöka se till att det finns tillgång till dem på alla servicekontor som invandrare besöker. Myndigheterna bör också aktivt dela ut broschyrer och redogöra för vad de innehåller, om det behövs. För alla grupper av invandrare är nyttan av skriven text inte så självklar som för finländare. Därför bör det också finnas information att få t.ex. på kassetts och i radio. Metoderna för information dels på riksplanet, dels på det lokala planet bör förbättras i samarbete med myndigheter, medier och organisationer för att grupper med särskilda behov lättare ska nås.

Utskottet lyfter också fram betydelsen av serviceställen med låg tröskel, mötesplatser och dagverksamhet. Ett exempel på lågtröskelverksamhet är projektet Kvinnornas hus som har genomförts i samråd med invandrarkvinnorganisationer och med stöd av EU:s integrationsfond. Tanken är att stödja de mest utsatta kvinnorna och familjerna. Avsikten är att ta fram en integrationsmodell som först ska lanseras i Helsingfors och senare utvidgas till hela landet.

Tolkning tas upp i integrationslagen som en tjänst som främjar och stöder integration. Arbets- och näringscentralen kompenserar kommunen för tolkningskostnader utan tidsgräns för flyktingar och andra med dem jämförbara personer, om kommunen har utarbetat eller åtagit sig att utarbeta ett integrationsprogram. Invandrarna, inte minst flyktingarna och asylsökandena, har ökat och det har lett till att det behövs mer kontakttolkning. I och med detta har kontakt-

tolkning blivit ett yrke. Behovet av tolkning ökar ständigt. Kontakttolkar i sällsynta språk behövs för tolkning och översättning hos olika myndigheter, i domstolar, i skolor och vid förhandlingar. Men i nuläget är det svårt att få kontakttolkar på olika håll i landet. Det finns fortfarande ingen yrkesutbildning i egentlig mening i kontakttolkning i sällsynta språk. Den enda utbildningen har varit arbetskraftspolitisk vuxenutbildning och introduktionsutbildning på tolkcentra. Dit har bara arbetskraftsbyråernas kunder kunnat söka. Grundläggande och fortsatt utbildning enligt det finländska utbildningssystemet har saknats och saknas fortfarande.

Utskottet framhåller att det nödvändigt bör ordnas utbildning i kontakttolkning. Utbildningen bör ge kompetens i språk och tolkning men också kännedom om servicesystemen i samhället och anknytande begrepp. Dessutom måste kontakttolkar vara förtrogna med kundens kultur och finländsk lagstiftning och finländska seder och handlingsmodeller.

Behovet av tillskottsanslag

I takt med att invandrarna blir fler ökar behovet av tjänster som tillhandahålls av olika sektorer i samhället. Ambitionerna i produktivetsprogrammet för statsförvaltningen och kommunernas personalneddragningar å ena sidan och behovet av mer personal som arbetar med invandrare å andra sidan är en konflikt som måste lösas. Det bedöms i genomsnitt behövas 1,5 gånger mer personal inom invandrartjänster än inom tjänster för övrig befolkning. Detta måste staten och kommunen ta hänsyn till både när de beräknar anslagen och när de organiserar tjänsterna.

Det är nödvändigt att följa upp och statistikföra kostnaderna för invandrare. Särskild uppmärksamhet bör då fästas vid att informationen är kommensurabel och tillförlitlig och att uppföljningen och statistiken är enhetliga.

Den kalkylerade ersättning som kommunerna får för att främja invandrares integration är fortfarande densamma som 1993. Då ändrades statsandelssystemet så att kommunens statsandel fastställdes utifrån kalkylerade faktorer. Men de

kalkylerade ersättningarna täcker inte längre kostnaderna för tjänsteproduktionen, eftersom den allmänna kostnadsnivån har stigit.

Utskottet ser det som nödvändigt att ersättningsbeloppen höjs så att de svarar mot kostnadsnivån, som har stigit kraftigt sedan 1993.

Förslag till beslut

Förvaltningsutskottet föreslår således att riksdagen godkänner ställningstagandet

att riksdagen inte har några invändningar mot redogörelsen och

att riksdagen förutsätter att regeringen före utgången av 2012 lämnar förvaltningsutskottet en skriftlig utredning över de åtgärder som den har vidtagit med anledning av det som förvaltningsutskottet har konstaterat i betänkandet och utvecklingsförslagen i redogörelsen, med beaktande av bl.a. behovet av mer integrationsanslag, och över de resultat som integrationen har gett.

Helsingfors den 9 juni 2009

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Tapani Tölli /cent
vordf. Tapani Mäkinen /saml
medl. Thomas Blomqvist /sv
Maarit Feldt-Ranta /sd
Rakel Hiltunen /sd
Heli Järvinen /gröna (delvis)
Anne Kalmari /cent
Oiva Kaltiokumpu /cent
Ilkka Kantola /sd

Timo V. Korhonen /cent
Valto Koski /sd
Outi Mäkelä /saml
Pirkko Ruohonen-Lerner /saf
Lenita Toivakka /saml
Unto Valpas /vänst
ers. Elsi Katainen /cent
Veijo Puhjo /vänst.

Sekreterare var

utskottsråd Tuula Sivonen.

RESERVATION 1

Motivering

Vi anser att utskottet i sitt betänkande träffar rätt när det påpekar att integrationsersättningarna till kommunerna släpar ordentligt efter pris- och kostnadsutvecklingen. De ersättningar som kommunerna får för att främja integration har inte höjts sedan 1993.

Vi föreslog att utskottets ställningstagande skulle ändras till ett uttalande av riksdagen. Dessutom föreslog vi att uttalandet skulle innehålla ett krav på att de nya, höjda ersättningarna till kommunerna ska bindas vid prisindex för social- och hälsovården, så att ersättningarna säkert behåller sin köpkraft de kommande åren.

Förslag

Vi föreslår således

att riksdagen godkänner följande ställningstagande med anledning av redogörelsen:.

Eftersom ersättningarna till kommunerna för att främja invandrades integration senast har höjts 1993 och ersättningarnas faktiska köpkraft därför har sjunkit avsevärt, förutsätter riksdagen att regeringen skyndsamt arbetar fram ett lagförslag om att ändra integrationslagen för att höja ersättningsbeloppen så att de svarar mot kostnadsnivån som stigit kraftigt sedan 1993 och att den höjda ersättningen binds vid prisindex för social- och hälsovården genom förslaget.

Helsingfors den 9 juni 2009

Unto Valpas /vänst

Veijo Puhjo /vänst

RESERVATION 2

Motivering

I sitt betänkande behandlar utskottet integrationsfrågan ganska brett och ingående. Nästan alla sakkunniga som utskottet hört har lyft fram tillräckliga kunskaper i finska eller svenska som en viktig faktor för att integrationen och därmed sysselsättningen ska lyckas. På flera punkter i betänkandet påtalas de alltför knapphändiga resurserna och att integrationsersättningarna till kommunerna släpar efter den allmänna prisnivån. Under recessionen kommer arbetslösheten att öka ytterligare och då finns risken att de invandrare som saknar adekvata språkkunskaper blir fullständigt uteslutna från arbetslivet och således löper stor risk att bli marginaliserade.

Förslag

Således föreslår jag

*att ett uttalande godkänns (**Reservationens förslag till uttalande**).*

Reservationens förslag till uttalande

Integrationsanslagen räcker inte till och därför bör de användas så effektivt som möjligt och särskilt disponeras för undervisning i finska och svenska språket och kulturen. Då underlättas anpassningen till det finländska samhället och invandrarna får bättre möjligheter till arbete och löper därmed mindre risk att bli marginaliserade. I början av integrationen är det mindre viktigt med undervisning i tiotals olika språk och kulturer

Helsingfors den 9 juni 2009

Pirkko Ruohonen-Lerner /saf